

4/5/98

32/98

Psychiatrické centrum Praha

Affiliated with 3rd School of Medicine, Charles University
Collaborating Center of the World Health Organization

Prague Psychiatric Center, Ústavní 91, 181 03 Praha 8 - Bohnice

Phone: International 00420 2 66003131, Fax 00420 2 66003134, E-mail Hoeschl@mbox.cesnet.cz., PCPRED@mbox.cesnet.cz.
Clinical Division: Phone 00420 2 66003360, Fax 00420 2 66003366, E-mail Libiger@mbox.cesnet.cz., PCPKLIN@mbox.cesnet.cz.
Administration: Phone 00420 2 66003400, Fax 00420 2 66003420

Prof. PhDr. Z. Matějček,
PCP, odd. pro výzkum rodiny,
Londýnská 45., 120 00 Praha 2.

22.5.98

Redakce Čs. psychologie,
Psychologický ústav ČAV
Husova 4, Praha 1.

Posouzení příspěvku Evy Šovčíkové: "Sociálně-environmentálně rizikové faktory pro neuropsychický vývin dětí".

V zásadě pokládám předloženou studii za užitečnou, hodnotnou a přínosnou. Doporučuji její otištění v Čs. psychologii, a to v rubrice "Výzkum".

Jde o problém aktuální, totiž o vliv některých komponent dnešního znečištěného prostředí na psychický vývoj dítěte, konkrétně o vliv zvýšené hladiny olova v krvi dítěte na jeho intelektový vývoj. O těchto věcech se dnes hodně mluví v kruzích ekologických, informace se přenášejí do tzv. laické veřejnosti, bývají různě interpretovány a různě zkreslovány - každé objektivní nálezy z dobře prováděných studií jsou tedy v této souvislosti velmi užitečné. Mohou být i zdravým korektivem některých obecných, byť nepodložených, mínění.

Autorka vychází z dosavadních zjištění tradovaných odbornou literaturou, a to především zahraniční. Cituje domácí studie zaměřené k dané otázce. Pokud vím, zabývá se těmito otázkami i Státní zdravotní ústav v Praze (doc. Pelech). Bylo by snad dobře, aby si autorka ověřila i tam, nejsou-li nějaké nové domácí poznatky.

K práci samé mám několik drobných připomínek a jednu (po mém soudu) závažnou. Nejprve k těm drobným: Nelíbí se mi slovo "environmentálně" v nadpisu i v textu. Je to těžko vyslovitelné cizí slovo, v článku jde o olovo a nic víc, nadpisu není dobře rozumět.

str. 1. - mluvit o sníženém IQ rodičů je zajisté hodně zjednodušeno. - "škórovat inteligenčný WISC..."?
- vplyv nízkých hladin olova .. (často se opakuje).

Jde snad opravdu o vliv nízkých hladin? a ne vysokých, či zvýšených proti normě?

str. 6 - tab. 1. je nepřehledná - sloupec Porovnávané skupiny se dá těžko rozluštit - a není jasné, jakých rozdílů se týkají hodnoty F.

str. 4. skupiny experimentální i skupina kontrolní by měly být přece jen podrobněji popsány. Jak se shodují a liší v základní proměnné, již je hladina olova?

Psychiatrické centrum Praha

Affiliated with 3rd School of Medicine, Charles University
Collaborating Center of the World Health Organization

Prague Psychiatric Center, Ústavní 91, 181 03 Praha 8 - Bohnice

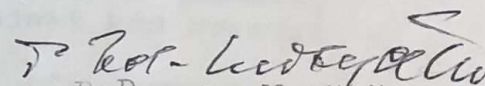
Phone: International 00420 2 66003131, Fax 00420 2 66003134, E-mail Hoeschl@mbox.cesnet.cz., PCPRED@mbox.cesnet.cz.
Clinical Division: Phone 00420 2 66003360, Fax 00420 2 66003366, E-mail Libiger@mbox.cesnet.cz., PCPKLIN@mbox.cesnet.cz.
Administration: Phone 00420 2 66003400, Fax 00420 2 66003420

2.

str. 13 - V seznamu literatury jsou chyby ve jménech - je třeba ověřit a opravit.

Námitka závažná (soudím) je tato: Autorka se snaží ukázat, že výsledné snížení intelektové výkonnosti sledovaných dětí (všech?, některých?, kterých?, a jak vypadá toto "snížení" ~~axjakkje~~ - opírá se jen o test Raven či také o úsudek učitele, o školní známky a jiné ukazatele?) je dáno "součinností" expozice dítěte znečištěnému prostředí s některými proměnnými sociální povahy. Otázka zní, jakou úlohu hraje jednou a jakou druhé. Není za všechny zjištěné odchylky "odpovědná" přece jen především genetická výbava dítěte - na niž se všechno ostatní "nalepuje"? (Matky mají nižší vzdělání! A jak to, že jejich děti mají vyšší hladinu olova než děti matek se středoškolským vzděláním?) Tohle je zajisté závažný nálezný, který by měl být náležitě interpretován. Co nám vlastně říká kontrolní skupina? Nezdá se mi, že by byl podán důkaz, natož přesvědčivý, že působení všech faktorů probíhá interaktivně a že je nemožné některý z nich považovat za prioritně působící. To je sice dobře přijatelné, rozhodně ne však nějak objektivní, konstatování, ať k tomu by nebylo třeba takového výzkumu. Přece jen by bylo po mém soudu dobře aspon se pokusit interakci olova se sociálními faktory přesněji, zřetelněji, podrobněji dokumentovat.

Mám zato, že než bude článek publikován, měla by autorka k uvedeným připomínkám přihlídnout.

Prof. PhDr. Z. Matějček